

ANARŞİSTLER ve ŞİDDET

Mark, Geoff ve Russell

Bu makale, anarşistlerle şiddet arasındaki ilişki üzerine... Temelde, anarşistleri dikkate alan ya da başkaları tarafından anarşist olarak algılanan herkese yönelik... İnsanları kıran, inciten, onlara acı veren ya da "öteki"leri özgürlüklerinden ve bağımsızlıklarından şiddet yoluyla yoksun bırakan davranışlar hakkında...

Şiddete karşı zaten çaba gösterenlerin kararlılığını daha da güçlendirmek ve anarşist gruplar arasında bazı düşünce, diyalog ve değişimleri başlatmak amacıyla bu makaleyi yazmaya karar verdik.

Anarşizmi bir cümleyle tanımlamak zor. O halde, temel değerleri ele alalım: Ortak yarar, gönüllü işbirliği, saygı, özgürlük, eşitlik. Şimdi de şiddetin tanımlarına bakalım: Şiddet, bir kişinin elindeki gücü kullanarak kötü sözlerle ya da haksız davranışlarla kendi isteğini başkasına zorla kabul ettirmesi olarak tanımlanır. Böyle bakınca, şiddeti anarşizmle bağdaştırmak zor. Pek çok durumda şiddete karşı olsalar bile, çoğu anarşist tamamen pasifist değildir. Tutuklamalara karşı koyma ya da bağımsızlık için silahlı mücadele gibi 'meşru müdafaa' için şiddeti destekliyorlar.

Bir topluluk kimi durumlarda şiddetin savunulabilir olduğuna karar verebiliyorsa, şiddetin normal ya da övülecek bir şey haline gelme tehlikesi ortaya çıkıyor. Anarşist çevrelerin çoğunda şiddet övülmüştür. Anarşist şiddeti yücelten sayısız yayın, kitap ve internet sitesi var. Neden? Şiddet yalnızca en son çare olarak görülüp kullanılmamalı mı? Ya da şiddeti karşı savaşımında en son çare olarak kullanmak zorunda kaldığımız bir çağda yaşamıyor muyuz?

Evet; bu, amaçların (anarşinin) "bu yolda herşey mübahır" tarzı bir anlayışı haklı göstererek yaptığı eski moda bir meydan okumadır. Bir anarşist nasıl olur da 'başka bir bireyin üzerinde güç kullanmaya' karşı çıkan temel inancını geçici olarak reddedip sonra da bu şiddetin sonucunda sürekli barış olacağını umabilir?

Bu ikilem, anarşistlerin uzun süredir hep yan çizmesine yol açtı; bu yüzden lütfen şimdi de açık ve kesin bir yanıt beklemeyin.

Toplumdaki Şiddet

Biz, anarşist bir ütopya içinde yaşamıyoruz. Biz; eşcinsellere karşı önyargıları olan, beyazların üstünlüğüne inanan, erkek egemen, şiddet dolu bir dünyada yaşıyoruz. Şiddeti sorgulamak değil; (beyaz adamdan geldiği sürece) kabullenmek, edilgen ve uysal kalmak öğretiliyor bize. Televizyonda, dergilerde, maçlarda şiddet var. Şiddet; normal, kabul edilebilir ve hatta bazı durumlarda yüreklendirilen bir olgu. Hep beraber toplumumuzu oluşturan sistem, yapı, süreç ve kültürel değerlerin tümünün merkezinde gücün korunması yer alıyor. Bu gücün korunmasının temel aracı ise polis, ordu, eğitim sistemi ve ceza sistemi yoluyla uygulanan- şiddettir. Bununla birlikte, şiddetin devlet tekelinde olduğuna inanma yanılığımıza düşmemeliyiz.

Yeni Zelanda 2001 Ulusal Şiddet Mağdurları Araştırması ve 1996'da yapılan bir önceki araştırma, ülkemizdeki (Yeni Zelanda'daki, Ç.N.) şiddet mağdurlarının ve faillerinin oldukça net bir resmini çiziyor. Bu resimde yalnızca en vahşi suçların raporlandığını da hatırla tutmak gerek...

Saldırı kurbanlarının oranı kadınlar ve erkekler için hemen hemen aynı; erkeklerin saldırı kurbanı

olma oranı biraz daha fazla (ve bu şiddet daha çok bir partide ya da barda gerçekleşiyor). Tehditkâr tavır ve cinsel taciz istatistikleri de eklenince, şiddet içeren suçlarda kadınların kurban olma oranının erkeklere göre önemli derecede yüksek olduğu görülüyor; üstelik yeniden kurban olma oranları da çok daha yüksek... Kadınlar daha çok kendi evlerinde tecavüze uğruyorlar.

“Dünyadaki askerlerin büyük çoğunluğu erkektir. Cezaevi gardiyanlarının ve polislerin çoğu; toplumsal ya da kurumsal şiddet sistemlerini kontrollerinde tutan generallerin, amirallerin bürokratların ve politikacıların hemen hepsi gibi. Katillerin çoğu erkektir. Silahlı haydutların ve soyguncuların hemen hemen hepsi erkektir. Neredeyse tecavüzcülerin tümü, mahalle çetelerinin çoğu; sokak kavgalarına ve kargaşaya karışanların çoğunluğu erkektir.

Bu yüzden, ister devletlerin ve hükümetlerin organize şiddetine, isterseniz bireyler arasındaki organize olmamış şiddete bakın; şiddetin çoğu erkeklerin elindedir.” (Michael Flood - Men, Masculinity and Violence)

Anarşist topluluklardaki insanların çoğu 'ana akım' toplumda doğup büyüyor ve daha geniş olan Yeni Zelanda toplumunda şiddeti yaratan toplumsal etkenlerden etkileniyorlar. Her ne kadar anarşist topluluklarda cinsiyetin şiddetin yinelenmesiyle ilişkisini gösteren istatistikler yoksa da, bu değerlerin ana akım toplumdakilerden farklı olacağını sanmak için pek az neden var. Şüphesiz; somut bulgular, kullanılan dil ve davranışlar anarşist topluluklarda erkek şiddetiyle ilgili bir sorunu işaret ediyor.

Anarşist Sahnede Şiddet

Tarihte, teoride ve özgürlükçü anarşist/aktivist topluluklarda şiddetin meşruluğu ya da yararlılığı üzerine bir görüş birliği yoktur. Örneğin, anarşist kuramcı Mikhail Bakunin ve Errico Malatesta şiddeti devrimci düzenlemelerde bir gereklilik, bazen de tercih edilebilecek bir güç olarak yazdılar. Ama bir yandan da bireysel terörizm eylemlerini kınadılar. Biçok anarşiste göre, içinde yaşadığımız sistemin devlet kararıyla sürdürülen şiddet üzerine kurulduğunu birilerinin fark edeceği zaman gelecek. Öte yanda intikam duygusu ve kendi görüşlerini şiddet yoluyla savunma hakkı zorunlu gibi görülebilir. Kendi özgürlüklerini gerekli gördükleri her yolu deneyerek geri almak

isteyen birçok kızgın anarşist var.

Dahası, bazı şiddet olgularını tamamen kabul edilebilir, hatta kimi zaman hoş bir şey olarak görüyoruz. Mülkiyetin yok edilmesi; polis ve faşistlerle savaşım, gerilla taktiklerinin idealize edilmesi ve şiddet içeren devrimlerin yüceltilmesi çoğu kez normal olarak algılanıyor.

Kampanyalarda şiddet içeren ve içermeyen eylemler üzerine tartışmalar uzunca süredir devam etmektedir ve bu konuda soylenenler iyi bir şekilde belgelenmiştir. Bu makalenin ele aldığı konularla paralellik gösterse de, bu sorunları tam olarak tartışabilmek için salt bu konunun ele alınacağı başka bir makalenin yazılması gerekir. Benzer şekilde, mülkiyete verilen zararlar canlılara uygulanan şiddet arasındaki farklar üzerine yapılacak bir tartışma da bu yazının konusu dışında kalıyor.

Bununla birlikte, ortaya çıkan tanıdık bir örneği tartışabiliriz: Anarşistler bombalıyor; devlet de onları idam ediyor. Anarşist topluluklar ayaklanıyor; devletin askeri kuvvetleri onları şiddetle kırıp geçiriyor, elebaşlarını öldürüyor. Kara Blok ('Black Bloc') sopalarla, molotof kokteylleriyle silahlanarak polis saflarına saldırıyor; devlet de yakaladıklarını dövüyor. Baş belası bir kuşatma; bir polis sizi itiyor ve dövmek için tutukluyor. İçinde yaşadığımız baskıcı sistem tarafından ezilmek yetmiyormuş gibi bazı anarşistler enerjilerini, öfkelerini, huzursuzluklarını birbirlerine boşaltıyorlar. Ön saflarda yer aldıktan sonra eve gidiyor; bira içip onlara isyan etmelerini söyleyen öfkeli müzikleri dinliyorlar... Yani?

Bu arada bazı anarşistler hem anarşist sahnede hem de diğer örgütlerde şiddete karşı çalışıyor. Pasifist anarşistler şiddeti kesinlikle reddediyorlar. Ancak, şiddet söylemini kabullenerek şiddeti alenen dışlama konusunda başarısızlığa düşen anarşist sahnede bu insanlar kendilerini sık sık uçta (marjinal) hissediyorlar. Toplumumuzda şiddet var. Kadınları döven erkekler, diğer erkekleri döven erkekler, 'cinsiyet ayrımcısı' ya da 'faşist' olan, 'öteki'lere saldıran her iki cinsiyetten insanlar, dilimizdeki şiddet, 'anarşist doğruluğu' kendi başımıza uygulama tutumumuz, dile getirilmeyen sıradüzenler (hierarchyler), kabadayılık ve gözdağı... Bunların hepsi de toplumumuzun ortak özelliği olup yaygın kabul gören davranışlar. Bu

gerçekten iyi bir durum mu? Bu ikilem, şiddete dayalı sıradüzensel (hijerarşik) bir toplumu yürürlükten kaldırmak için gösterdiğimiz çabaları boşa çıkarmayacak mı; reddettiğimiz şeye dönüşmeyecek miyiz? Yaşamınızdaki şiddet düzeyiyle rahat mısınız? Bir arkadaşınız anarşist denen biri tarafından hastanelik edilse ne hissederdiniz? Ya anarşistin biri, bir arkadaşınıza tecavüz etseydi? Tutumunuz hiç mi değişmezdi?

Çözüm nerede? Yargıda mı?

Toplumdaki Adalet(sizlik)

Aotearoa'da** suç oranları düşüyor; buna rağmen bu ülke dünyanın hapsedme oranı en yüksek ikinci ülkesi. Polislerin şiddet suçlusu olma olasılığı çete üyeleri kadar yüksek görünüyor; cezalandırmada, işlediğiniz suç değil, sınıfınız ve ırkınız temel alınıyor. İyileştirici adalete göstermelik bir bağlılık gösterilirken, gerçekte tüm sistem ceza hukukunun ürkütücülüğüne inanıyor. Oysa, A.B.D.'nin ölümlerdeki ceza/cinayet oranı istatistiği ile Yeni Zelanda'daki yinelenen tecavüz oranları bunun iflas etmiş bir yaklaşım olduğunu gösterdi.

Güya en iyi düzenin, halkı Yeni Zelanda'daki en tehlikeli ve en şiddetli ortamlardan biriyle, cezaeviyle tehdit ederek kurulabileceği görülecekti. Bu, şiddete yönelenlere yalnızca küçük bir tehdit olarak görünüyor.

Önlem Tedaviden İyidir

Şiddetin panzehiri var mı? Bir başlangıç olarak, birbirimizi eğitmeye ve şiddetin ortaya çıkmasını önlemeye çalışmamız gerekiyor. Şiddeti destekleyen inançlara, değerlere ve konuşma biçimlerine karşı çıkarak; şiddeti kışkırtan ve şiddet yoluyla korunan güç ilişkilerini reddederek insanların şiddet kullanma olasılığını düşürmeye dair bir önlem olarak...

Anarşist sahnede şiddete nadiren karşı çıkılıyor. Çoğu insan için genel tepki, "bu kişisel bir şey", "kimin başlattığını kim biliyor?" ya da "herhangi birini yanlışlıkla suçlamak istemiyoruz" diyerek bu konuda konuşmamaktır. İnsanlar çoğunlukla kendilerini sorumlu kılmayacak ya da ötekini desteklemeyecek şekilde bir kişiyi suçlamaya eğilimli. Şiddetin 'bitmesi gereken bir tarz' olduğu nadiren kabul ediliyor.

Şiddeti önlemek için yapabileceğimiz çok şey var.

Konuşmak epeyce işe yarayabilir. İster bir arkadaş ya da sevgiliyle, isterse yalnız bir yabancıyla olsun; kendimizi iyi hissedeceğimiz, kabul edilebilir davranış tarzının ne olabileceği üzerine konuşmak önemli... Belki en zoru, bunu yakın arkadaşlarımızla konuşmak; oysa çoğunlukla en çok incittiğimiz kişiler en çok sevdiğimizimiz... Şiddeti nasıl önleyeceğimize, kendimizi nasıl savunacağımıza ve ilişkilerimizdeki şiddeti adlandırmaya ve onu yok etmeye ilişkin düşüncelerimizi paylaşabiliriz. Bir şiddet olayına tanık olduğunuzda, buna karşı konuşmanız önemli... Bunu güven içinde yapabilmek için şiddetin kınanmasını destekleyecek topluluklara gereksinim duyuyoruz.

Şiddet suçlularının sorumlu tutulması da önemli... İçlerinden biri yaptıkları şiddeti itiraf ediyorsa, adalet için ilk adım atılmıştır. Şiddetten sağ çıkanlar adalet yönünde hızla ilerleyebilmelidir. Şunu ya da bunu yapmaya zorlanarak güçsüz düşürülmemeliler.. Anarşistlerin çoğu için polise gitmenin gerçekte uygulanabilir olmadığını unutmayalım. Siz şiddete uğradığınız için polise gider miydiniz? Ya polisten de şiddet gördüyseniz?

Polise Gitmek İstemediğimiz Zaman

Yeni Zelanda 2001 Şiddet Mağdurları Araştırması, şiddet mağdurlarından sadece beşte ikisinin işlenen suçu polise bildirdiğini ortaya çıkardı. Araştırmada şiddet suçu olarak raporlanan 816,000 olaydan sadece 39,000'i aynı dönemdeki polis istatistiklerinde yer almaktadır. Anarşistler polis çağırmak istemiyor; hiç şaşırtıcı değil, Yeni Zelandalıların çoğu da öyle... O halde?

Herhangi bir kişinin grubumuza (ya da grup üyelerine) saldırabileceğini, üstelik bunun yanına kâr kalacağını düşünebilmesi dayanılır şey değil; ama bu adaletsiz sistemde bunun bir karşılığının bulunacağından şüphe ediyorsak, alternatif modeller aramamız gerekiyor. Bilgileneceğimiz pek az anarşist adalet örneği var. Yerel toplum adaletindeki bu deneyim ve deneme eksikliği bizi ciddi bir sorunla karşı karşıya bırakıyor.

İçimizdeki şiddeti konuşmaya ve topluluk dışından gelen şiddetle nasıl başa çıkacağımızı öğrenmeye başlamamız şart. Yerel anarşist topluluğumuz herhangi bir anarşist adalet yapısını henüz oluşturmadı; bu yüzden diyalog kurmamız gerekiyor. Topluluğumuza yapılan saldırılara nasıl

tepkini vermeliyiz? Şiddet kullanmadan şiddetle nasıl başa çıkacağız?

Dünya genelindeki düşüncelere ve örneklere bakabiliriz. Topluluklardaki suç ve diğer toplumsal sorunlar yine bu topluluklar tarafından çözülebilir; polis ya da devlet gibi sıradüzensel dış kurumlar aracılığıyla değil. Maori'nin kendine özgü ceza hukuku sistemi vardı. Halkı daha geniş topluluğa bağlayan toplumsal sorumluluklar üzerine kurulu bir sistem... Bu sistemin özünde herkesin daha geniş topluluğa karşı bir sorumluluk taşıdığı kabulü vardı. Herkesin başkaları tarafından zarar görmeyecek bir özel alanının olduğuna inanmak da önemliydi. Yerel topluluk içinden seçilen, dönüşümlü olarak görevlendirilen ve daha geniş topluluk tarafından denetlenen üyeleriyle kendi güvenliğini ve denetimini kendi yapan topluluk temelli sistemler Zapatista topluluklarında 'Yerli Topluluk Polisi' (Indigenous Community Police) aracılığıyla başarıyla işlemektedir. Suçların önemli ölçüde azaldığını, örgütlü suçların neredeyse hiç görülmediğini, polis içinde rüşvetin ortaya çıkmadığını bildiriyorlar.

Madem başarılı topluluk adaletine yerli örnekler buluyoruz, o halde önemli olan, başka halkların bize uymayabilecek yöntemlerini kopyalamak ya da kendimize mal etmek yerine kendi adalet sistemlerimizi düzenlemektir. Bunun için önce konuşmaya başlamalıyız. Anarşistler özel mülkiyetin olmadığı bir toplumun suçların büyük çoğunluğunu eleyeceğini ve yalnızca suçların 'toplumsal suçlar'ın (şiddet, cinayet, tecavüz, vb.) geriye kalacağını umuyorlar. Bunlara da toplumun doğasını değiştirerek, mağdurlara yardım ederek ve yinelenmesini önleme yolları bularak karşı konulacaktır.

Anarşist bir adalet sistemi suçluların cezalandırılmayacağı ama ilgili herkesin eğitimi ve ıslahı yoluyla adaletin sağlanacağı anlamına gelebilir. Bu süreçte toplumsal kınama anahtar rol taşır. Yanlış davranışlar topluluğun parçası olarak kalabilir ve böylece, yaptıklarının başkaları üzerindeki etkilerini yol açtıkları üzüntü ve acı halinde görebilirler. Hatta, kurbanlarına ve ailelerine yardım ederek davranışlarını düzeltmeye çalışmaları istenebilir.

Katılan her bireyin kendini gerçekten adadığı bir toplumsal düzende topluluktan dışlama, şiddeti ve

yıkıcı davranışları önlemede yeterli gözdağı olacaktır. Bu, gerçekten de cezaevlerinden ve idamlardan daha insancıl bir yaklaşım... Herhangi bir toplulukla bütünleşmeyi reddederek topluluk adaletini ve yardımını, başkalarının yardım elini geri çevirenler kendilerini insani etkileşimden dışlanmış bir halde bulabilirler.

Ne yazık ki, dar anarşist topluluklarda 'topluluktan dışlanma' gözdağının zayıf kaldığı bir nokta var. Suçlunun aslında diğer topluluklara gitmekte serbest olması durumunda iyileştirici adaletin etkililiği sınırlı kalıyor.

Anarşist bir ütopyayı bekleyemeyiz. İçinde bulunduğumuz koşullarda birbirimizi nasıl sorumlu tutacağız? Dahası var; polis ya da Ulusal Cephe kendilerini anarşist adalete bağlı sayacağı benzemiyor. O halde, topluluğumuza dışarıdan gelen şiddetle nasıl başa çıkmayı umuyoruz? Bazı şeylerin şimdi başlaması gerek.

Sonuç

Bu makale, topluluğumuzdaki bir kişiye yapılan bir saldırı nedeniyle yazıldı. Belki de, bu tartışmayı başlatmak için böyle bir şiddetin olması gerekmiyordu.

Şiddet bizim topluluğumuzda bir sorun mudur? Şiddetin sinsi varlığını kabul edip tersyüz edecek miyiz? Bir topluluk olarak, bu sorunu konuşmak istiyor muyuz? İyileştirici adalet süreçlerini oluşturup göreve almaya başlayacak mıyız?

Yanıtın aciliyeti için bir başka arkadaşımızın herhangi bir biçimde şiddet görmesini ya da tecavüze uğramasını beklemek zorunda mıyız?

Çev: Ayşegül Tercan

* Bu yazı Aotearoa Anarchist dergisinin Mayıs 2007'de 1. sayısında yayınlanmıştır.

** Aotearoa Yeni Zelanda'nın yerli Maori dilindeki adıdır.

Kaynakça

- 1) <http://www.xyonline.net/speechmascyviolence.shtml> (Michael Flood - Men, Masculinity and Violence)
- 2) <http://infoshop.org/faq/index.html>
- 3) http://en.wikipedia.org/wiki/Anarchism_and_Society